

Restaurátorská zpráva o injektáži klenby v lodi kostela Narození Panny Marie na Vranově u Brna 2015

V měsíci červenci a srpnu 2015 byly provedeny injektážní práce na uvolněných souvrstvích maleb a omítkových podkladech v lodi, cviklech a Vítězném oblouku kostela Narození Panny Marie na Vranově. Práce proběhly na základě vydaného závazného stanoviska NPÚÚOP v Brně, práce byly konzultovány s jejím zástupcem Mgr. Z. Matulíkovou, s Ing. J. Dobrovolným a statikem Ing. P. Danielem.

Během naší práce bylo zjištěno, že některé trhliny ve vrcholu klenby, lunetách a Vítězném oblouku mají charakter statických trhlin a že typ injektáže námi prováděné není v tomto případě dostatečný a že bude nutná osobní prohlídka statika a jeho technický návrh řešení. Schůzka a obhlídka na místě samém se uskutečnila dne 22. VII. za přítomnosti Ing. Jana Dobrovolného, statika Ing. Petra Daniela a zástupce restaurátorské firmy IMAGO v.o. s. akad. mal. restaurátorky Kateřiny Knorové.

Návrh řešení této skutečnosti bude vypracován statikem Ing. Petrem Danielem. Injektáže samotné restaurátoři provedli dle zadání SOD ze dne 24. IV. v plném rozsahu. Kotvy, které jsou důležité pro statické zajištění hlubokých trhlin procházejících celou silou klenby byly ponechány, ostatní po vyplnění Ledanem D2 a D3 byly odvrtnuty a uvolněná souvrství maleb a omítek byly též vyinjektovány touto speciální injektážní hmotou firmy Tecno Edile jejíž technický list je přílohou této restaurátorské zprávy.

Mimo zadání restaurátoři provedli informativní sondáž v přemalbách pro zjištění stavu a technologie malby J. J. Etgense z roku 1738 - 1748, která bude následně po ukončení statických prací v plném rozsahu restaurována. Můžeme konstatovat, že malba je provedena technikou al fresco, je zde patrná rytá kresba i giornata. V secco technice jsou dokončovány malby drapérií a okrových, ozdob (mušle, girlandy květů, ovoce) na iluzivní architektuře, jejíž detaily byly v originále podtrženy zlacením, které při opravách již nebylo obnovováno, což je škoda. Též v barevném pojednání malířských oprav došlo k barevným korekturám, které neodpovídají originálnímu řešení mistra Etgense. Příkladem může být nahrazení azuritových tónů ultramarinem, zářivých červení červenofialovými odstíny. Obdobná situace se týká zelení, kdy zářivější tóny zemité jsou nahrazeny chromoxidy tupými. V iluzivní architektuře je opětovně přemalba v tónech méně zářivých než originál. Pozadí za figurami je plošně tupováno teplými okrovými odstíny na rozdíl od zářivějších a světlejších tónů originálu. Můžeme konstatovat, že statický problém, který se projevoval řadou menších, větších i velmi hlubokých trhlin se projevuje na stavbě kostela již od 19. století a souvisí bezesporu s rozšířením Lichtensteinské hrobky. Narušení statiky čelní stěny kostela – hluboké trhliny právě na této stěně a prvních dvou okenních záklencích a cviklech toho jsou důkazem. Naši předci se snažili při dvou významnějších opravách se s touto skutečností vyrovnat. Proto nacházíme na klenbě řadu starých sádrových tmelů s následnými retušemi a plošnými přemalbami v otevřeném nebi, které zakrývaly síť větších a menších trhlin po celé ploše klenby, okenních záklenků, cviklů i Vítězného oblouku.

K presbytáři se nyní nevyjadřujeme, neb injektáž v této části kostela je v náplni smlouvy týkající se roku 2016 a ani nebyla možnost zde použít lešení z lodě k bližší obhlídce.

Je též zajímavé zjištění, že v původním řešení klenby kostela zde existovaly 3 oválné otvory ve vrcholu klenby, které byly v období druhé malířské úpravy zazděny a jsou pojednány malbou J. J. Etgense, bohužel se zde silně projevuje hranice zazdívky (mírně pokleslé) a při restaurování maleb samotných bude nutno tyto nerovnosti dokonale vytmelit a vyretušovat.

Další problematické místo se nachází pod malbou uctívané sošky Panny Marie Vranovské v samém centru kompozice, kde se nachází velký dozděný defekt na jehož povrchu se dnes nachází novodobá malba andílků, dle charakteru provedení z první poloviny 20. století.

Bude důležité získat co možná nejvíce podkladů a informací jak písemných, tak fotografických o malířských opravách této pro Moravu významné nástěnné malbě dříve než započnou samotné restaurátorské práce na její obnově.

za IMAGO v.o.s.

akad. mal. rest. Kateřina Knorová

IMAGO v.o.s.
G. Preissové 3 V Kroupově 1577
616 00 BRNO 2 776 01 Mělník - Mlázice
tel.: 315 697 013
IČO: 46983210 DIČ: CZ46983210

V Brně 12. 8. 2015

Malba uctívané sošky Panny Marie se statickou trhlinou podélně probíhající vrcholem klenby lodě se zajišťujícími kotvami

Měření hloubky trhliny, procházející celou silou klenby

Malba ve cviklu - stav po injektaži a uchycení uvolněných okrajů malby

Měření hloubky trhliny ve cviklu klenby nad jihozápadním oknem, drát prošel celou silou klenby a je uchycen na jejím rubu (naměřeno 35cm). Foto též zachycuje dokončení injektáží a vyplnění trhliny vatou s Ledanem

Malba andílků pod Pannou Marií zakrývá plošné poškození originálu a řadu vysprávek v omítce – malba je volnou rekonstrukcí silně poškozené barokní malby, dle charakteru pojednání pochází z cca 50-tých let 20.století

Zazděné oválné otvory v klenbě ve střední a východní části s malbou andílků 1738 J.Etgense

Detail malby ilusivní architektury s plošnou přemalbou zdobných okrových detailů

Sonda v ilusivní výplni prokázala původní zlacení detailů, které nebylo při opravách obnoveno, rytmizace bodů nebyla respektována

Sondy ve figurální kompozici kolem sv. Kateřiny – inkarnáty po odmytí mají čistý alfrešcový vzhled

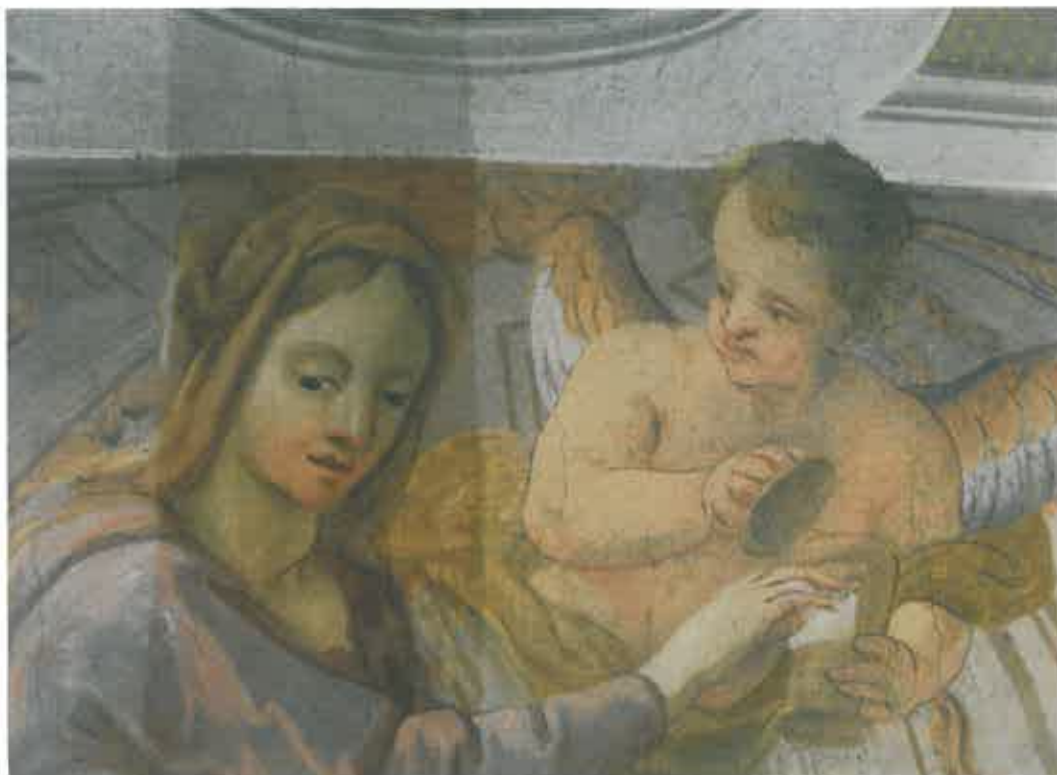
Pod plošnou přemalbou drapérií nacházíme zářivou malbu originálu s použitím-azuritu, přírodní země zelené a vápenné běloby

Detail – staré sádrové výplně trhlín s retuší

Detail – statická porucha s vypadávající starou, sádrovou výplní krytou retuší a přemalbou

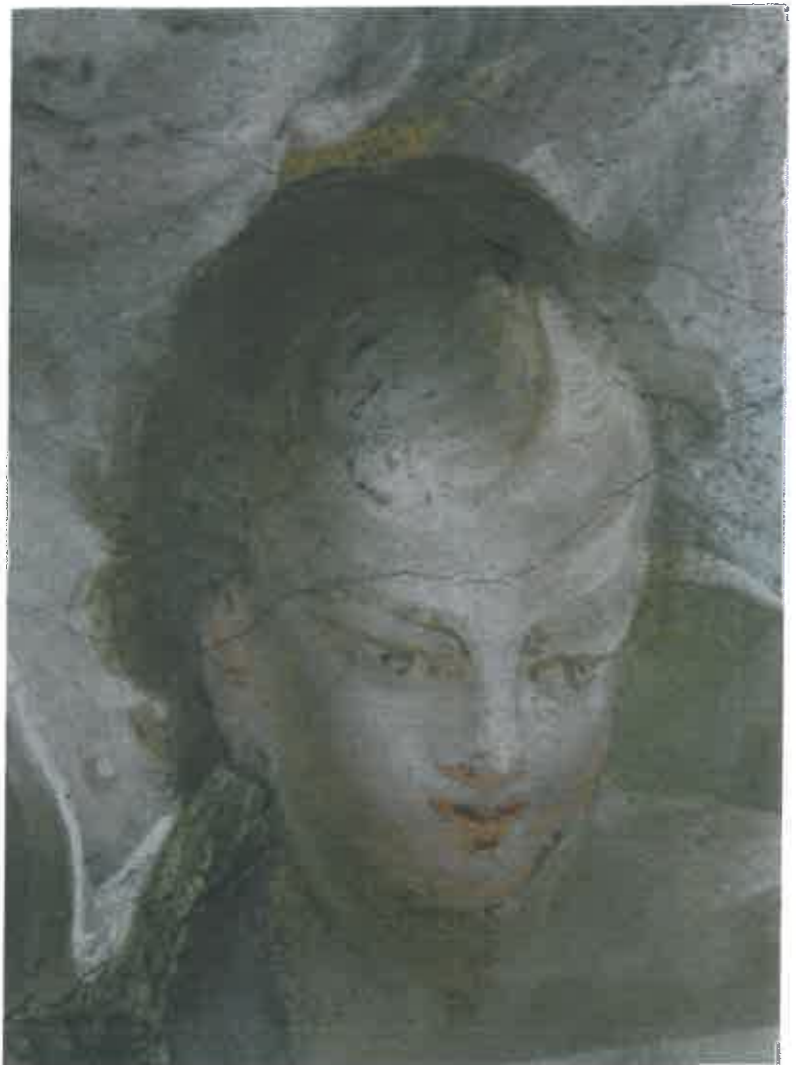

Kompozice světice s andílkem - pod plošnou lehkou přemalbou nalezená barevně kultivovaná malba Etgensova. V bočním světle dobře patrná rytá podkresba originálu

Kompozice světců se sondou odkrývající rukopis Etgensův, který na inkarnátech uplatňuje až detailnost olejomalby, stav po injekční

Detail malby anděla po odmytí lehké scelující přemalby, vidíme mistrovskou malbu s využitím všech možností al freskové techniky - modelace světla ve vápně, podtržení očí a obočí linkou sieny přírodní, rtů výraznou červení (pompejská červen?)

Část kompozice se sv. Janem Nepomuckým a sv. Floriánem v průběhu injektáže

Detail – sv. Jan Evangelista – stav malby v průběhu injektáže

Vítězný oblouk – pravý anděl s výraznou statickou trhlinou, která kopíruje utrženou druhou řadu cihel v klenbě oblouku

Levý anděl držící kartuši se symboly Narození Panny Marie
malbou i omítkou probíhají statické poruchy

Detail trhliny s uvolněnými krami omítkového souvrství

Sonda – na snímku vidíme dvě malířské úpravy – starší opekovaný, hlazený povrch uvolněný od zdiva na něm dvouvrstvá omítková vrstva s Etgensovou malbou

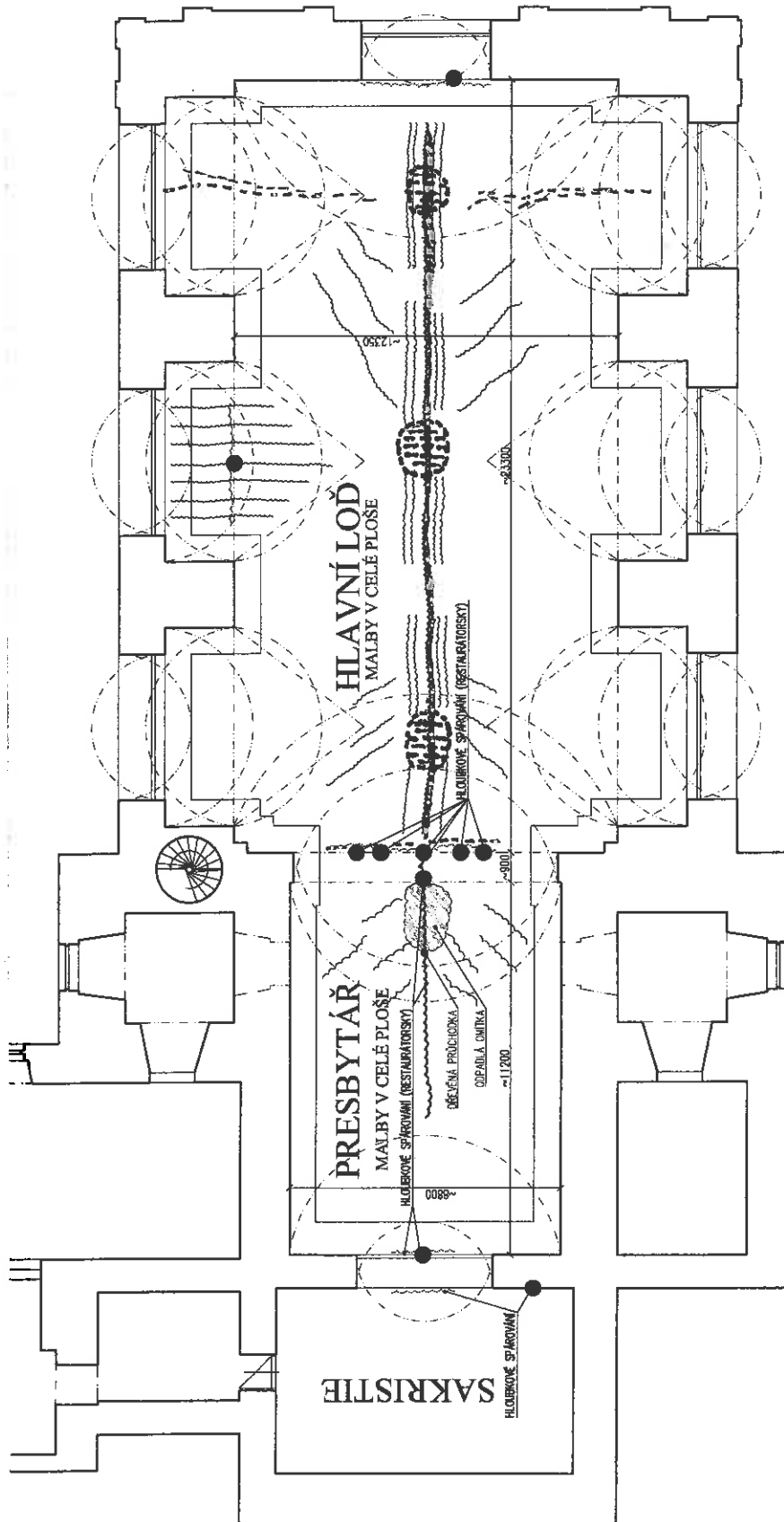
Měření hloubky statické poruchy v omítkách i zdivu – v místě napojení řady cihel v klenbě Vítězného oblouku, hloubková sonda doložila hlubokou trhlinu kopírující napojení prvních dvou šárů cihel v klenbě

Střed Vítězného oblouku s kartuší symbolizující narození Panny Marie

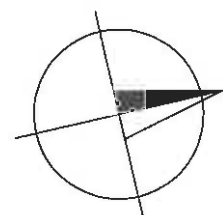

Stav Vítězného oblouku po injektáži – ponechány byly pouze terče, které fixují statické trhliny

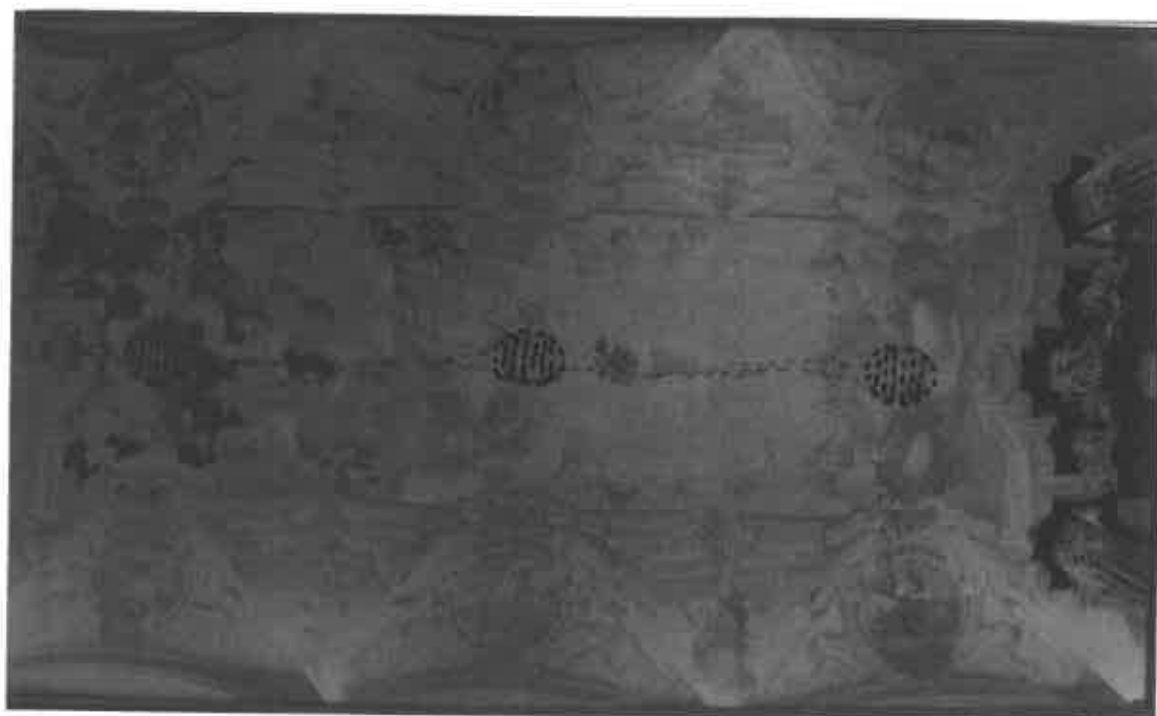
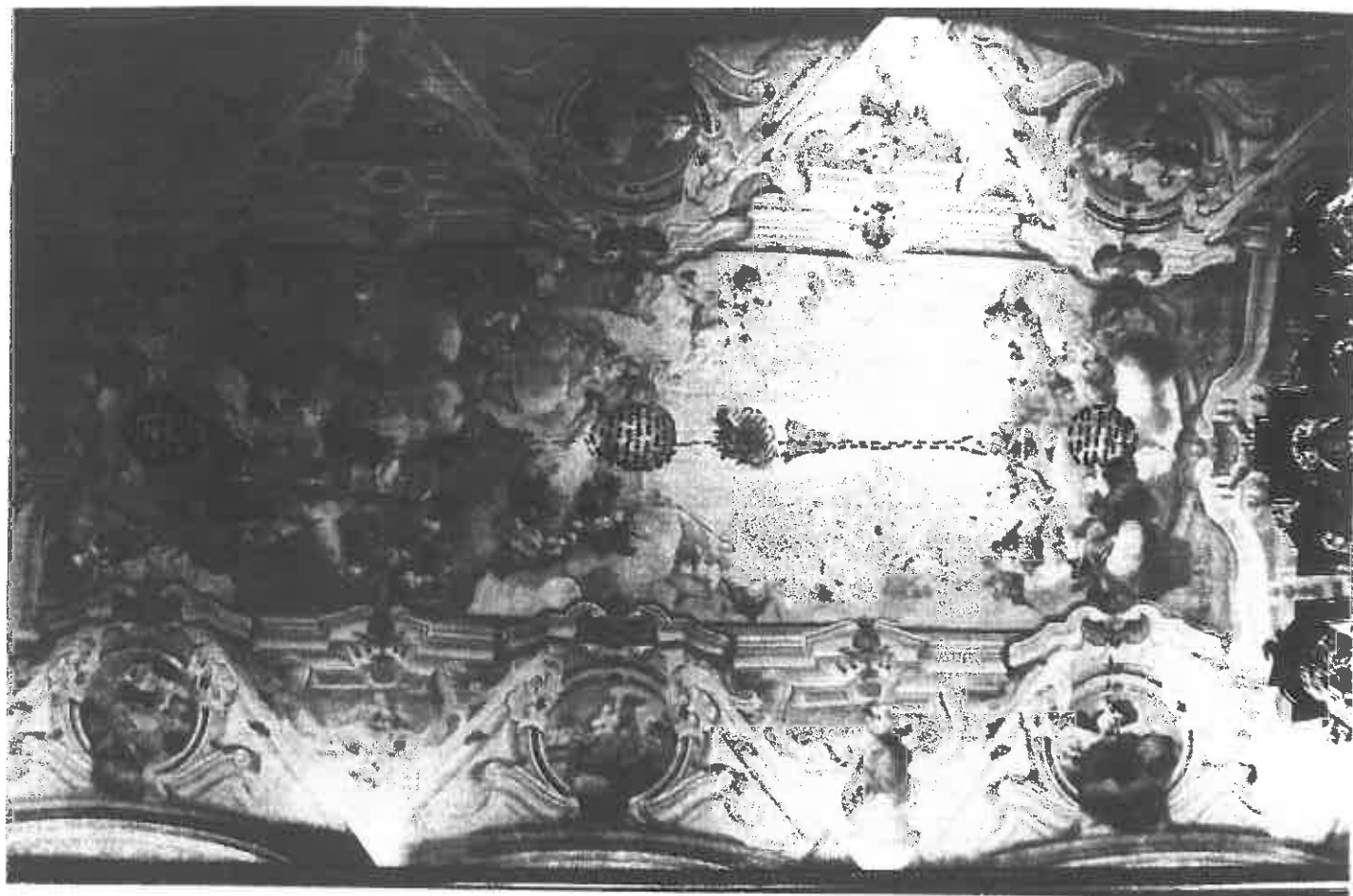
LEGENDA:

- VODROVNĚ VĚŠOVÁ TRILINA
- VODROVNĚ TRILINA ŠÍŘKY 1–4 MM
- SVISLÁ TRILINA ŠÍŘKY 1–4 MM V KLENBÝCH PASECH
- PODEPLNĚ TRILINA V KLENBÝCH PASECH ŠÍŘKY 1–3 MM

VYKONAL PRŮJEKTANT: ING. IVO JIROVSKÝ		SPOLUPRÁCE:	
ZODPOVĚDNÝ PRŮJEKTANT: ING. JAR. TYRÁK			
VYPRACOVÁL: ING. IVO JIROVSKÝ			
INVESTOR: BŘANOVSKÁ CÍRKEVÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV V BRNĚ			
AKCE: VRANOV U BRNA, POUTNÍ KOSTEL NAROZENÍ PANNY MARIE I. ETAPA OPRAVY			
JEDNÍČKA: 100		2	
JAK. Č.: 68/54			
DATUM: 11. 2012			
MÍSTO: BRNO			
PRŮJ. ČÍSLO: 100/1			

Pro zakreslení statických trhlin v klenbě byl použit výkres firmy MURUS - červeně statické poruchy, černě zazdívky oválných otvorů v klenbě

Fotografie se záznamem statických trhlin – vedoucí vrcholem klenby lodi, lunetami a Vítězným obloukem. Zároveň jsou zde zakresleny zazdívky tří oválných otvorů v klenbě